№ 7. **Dodatek do Tygodnika katolickiego.** do № 16.

Nadzwyczajną boleścią przejęła nas telegraficzna wiadomość o śmierci ś. p. Arcypasterza Waszego. Uczuliśmy ją jako stratę własną, jako stratę narodu całego. „*W tym czasie*"! oto powta rzana przyczyna spotęgowanego żalu.

Odbieramy radosną wiadomość, że postulator sprawy kanonizacyi Błogosławionego Józafata, Ojciec Michał Dąbrowski, Prowincyał Bazylianów otrzymał polecenie do zrobienia wszystkich przygotowań do uroczystego ogłoszenia Dekretu Kanonizacyi Świętego Męczennika.

Ojciec Święty Stanowczy Dekret Kanonizacyi Błogosławionego Józafata ogłosi dnia 2 Maja roku bieżącego w Kościele Świętego Atanazego, należącego do *Collegium Graeco Ruthenorum*.

PRZEGLĄD TYGODNIOWY.

Rzym. 1. W końcu Marca odbył się w Rzymie koncert orkiestry kościelnéj w sali senatorskiéj na Kapitolu. Publiczność, mianowicie z wyższych stanów, zebrała się bardzo licznie, tak, iż obszerna i przestronna ta sala całkiem się zapełniła. Wszystkie osoby, znaczniejsze wpływem, talentem lub majątkiem znajdowały się; była także cała ambasada francuzka.

P. Liszt, znany pianista, rozpoczął koncert odegraniem kompozycyi Bacha; następnie odegrał własne swe kompozycye: *Canticum* i *Beatitudines*, które z najżywszym przyjęto entuzyazmem. Również niektóre kompozycye direktorów muzyki od bazyliki św. Piotra, św. Jana Lateraneńskiego i *s. Mariae Majoris* wywołały żywe oklaski w publiczności. Dochód z tego koncertu był znaczny: zebrano bowiem około 50,000 frank, które z polecenia Ojca św. obrócono na szkółki i na ochronki.

Może to poniekąd w części posłużyć za odpowiedz dla tych wszystkich, którzy z nienawiści ku kościołowi twierdzą, że chrystianizm niweczy i przytłumia wszelkie wyższe dążności i uczucia, że w ogóle stoi na przeszkodzie prawdziwéj oświacie i postępowi. Są to te same zarzuty, które, lubo w innéj formie, Celsus, Lucian etc. w starożytności miotali na Kościół. Pomimo to religia katolicka, zadając kłam tym bezecnym potwarzom, podnosząc prawdziwą oświatę, uzacniając w biegu wieków i uszlachetniając wszelkie wyższe dążności w człowieku, stawia nam przed oczy żywy przykład na saméj stolicy sarożytnego pogaństwa, jak potężny wpływ Kościół wywarł i wywiera zawsze, przemieniając na wskroś życie tak publiczne jak prywatne całych narodów. Będzie to zawsze pewnikiem niezaprzeczonym, że prawdziwa oświata opierać się musi na prawdziwéj religii.

Prusy książęce. (*Diecezya chełmińska*). 1. Wyszło niedawno rozporządzenie następujące:

Wedle niezbadanych wyroków Boskiéj Opatrzności zakończył dnia 12 t. m. Najprzewielebniejszy Arcypasterz Gnieźnieński i Poznański, Dr. Leon Przyłuski, Legat urodzony etc. swą pielgrzymkę doczesną.

Miłość chrześciańska, jako też wzgląd, że ściślejsze stósunki przywiązania i spólności łączyły naszą diecezyą z tym dostojnikiem, jako z metropolitą, nakazuje nam, byśmy, wstawiając się za jego duszę, pokorne modły zasełali przed tron Pana Zastępów. Stąd spodziewamy się, że każdy kapłan w diecezyi mszą św. *pro anima Leonis Pontificis* odprawi i że przez trzy miesiące zwykła modlitwa za duszę jego po kazaniu odmawianą będzie.

Pelplin dnia 13 Marca 1865.

Biskup chełmiński
† *Jan.*

2. Ksiądz Keller, proboszcz z Leśna zamierza, jak donosi *Katholisches Kirchenblatt*, wydawać w języku polskim kościelne pismo ludowe, pod tytułem „*Pielgrzym*," ażeby w ten sposób, uwzględniając religijne potrzeby ludu polskiego, mianowicie w Prusiech Zachodnich i Wschodnich, choć w części przełamać wpływ niekorzystny, jaki od niejakiego czasu wywiera wydawnictwo ludowych pism chełmińskich na ludność katolicką. Przedsięwzięcie to położyło sobie za cel, by przedewszystkiém prawdziwą, chrześciańską oświatę rozszerzać śród ludu polskiego, by podnosić go i oświecać umysłowo, utwierdzając go oraz w gorącéj jego wierze i przywiązaniu ku kościołowi św. Stąd pismo to ma zawierać najważniejsze wiadomości z diecezyi, jako też z całego katolickiego świata. Uwzględniając przedewszystkiém sprawy religijne, przytaczać będzie także wszystko, co się tyczy prawdziwéj oświaty, rzetelnego dobra ludu i zbudowania swych czytelników. Potrzeba takiego pisma, jeżeli tylko czystą odznaczać się będzie polszczyzną, jest tém większą, ponieważ, jak się pokazało, redakcya „*Nadwiślanina*" i „*Przyjaciela ludu,*" albo małoco uwzględnia sprawy religijne, albo też przytacza takie rzeczy, które obrażają uczucia katolickie.

3. Następujące wyszły od Władzy duchownéj w Pelplinie rozporządzenia:

a) Przy powiększeniu się mego *seminarium puerorum* (*Collegium Marianum*) okazało się koniecznèm mianowicie pomnożenie biblioteki zakładu ze względu na uboższych uczni, którym zakupienie stósownych książek szkólnych jest trudném, albo nawet niepodobném. Do tych książek niezbędnych należą przedewszystkiém wszelakie słowniki z wyłączeniem tych, które albo niedostatecznie są opracowane, albo też fałszywe podają tłómaczenie; potém dzieła klasyków greckich i łacińskich, książki podręczne gimnazyalne (historya, geografia, matematyki, fizyka etc.) atlasy, mapy, pouczające i budujące pisma dla młodzieży. dzieła beletrystyczne i klasyczne w języku polskim i niemieckim i inne książki, które przy dzisiajszém stanowisku nauk wyższych gimnazyalnych z korzyścią mogą być używane.

Ponieważ takie książki często są zbyteczne, albo w kilku wydaniach i exemplarzach znajdują się w ręku właścicieli, przeto udaję się do wszystkich, którzyby mogli takie dzieła na wspomniony cel ofiarować, z prośbą, aby takowe na użytek do niego *seminarium puerorum* oddali, przesełając wprost do przełożonego zakładu.

Przyjemném mi będzie, jeżeli gotowość do ofiar na rzecz zakładu, któréj tak liczne miałem dowody, i w tym względzie się pokaże.

Pelplin dnia 16 Marca 1865.

Biskup chełmiński
† *Jan.*

b) Jego Biskupia Mość, nasz Najprzewielebniejszy Pasterz rozkazał nam następujący dekret, tyczący się małżeństw pomiędzy katolikami i tak zwanymi Rongianami, ogłosić:

„Feria IV. diei 21 Septembris 1863. In Congregatione gene-„rali S. Romanae et Universalis Inquisitionis habita in Conventu „S. Mariae supra Minervam coram Eminentissimis et Reverendis-„simis S. R. E. Cardinalibus contra haereticam pravitatem gene-„ralibus Inquisitoribus proposito suprascripto dubio et praehabito „voto DD. Consultorum Iidem Eminentissimi ac Revcrendissimi „DD. decernunt:

„Rongeanos, de quibus sermo est in epistola Episcopi, bapti-„satos, quoad matrimonii validitatem considerandos esse sicut alios „haereticos; non baptisatos vero sicut Judaeos vel Infideles; idque „independenter a civili potestate."

Angelus Argenti S. R. et univ. Inquis. Notarius.
Biskupi Konsystorz Generalny Chełmiński.
Dr. Hasse.

c) Lubo rozporządzenie najprzewielebniejszego biskupa z dnia 12 Marca wskazało na potrzebę pewnéj gwarancyi przy zakupnie wina do konsekracyi, spostrzegamy przecież z rachunków kościelnych, przedłożonych do rewizyi, że mimo to niektóre kolegia kościelne zakupują bez wszystkiego wino potrzebne do mszy św. z pierwszych lepszych handlów, a nawet od żydowskich przekupniów, zamieszkałych po wsiach, u których słusznie przypuszczać można, że mają wino sfałszowane.

Postępowanie takie jedynie w ten sposób możemy sobie wytłómaczyć, że wiele kolegiów kościelnych nie wie o notoryczném fałszowaniu wina, tak, iż *bona fide* zostają w błędzie. Aby obowiązek nasz we ważnéj téj sprawie wypełnić i aby niebezpieczeństwo odprawiania nieważnie mszy św., o ile w siłach naszych jest, usunąć, komunikujemy pismo najprzewielebniejszego ordinaryatu moguncKiego, które brzmi dosłownie:

„Jak wiadomo, w ostatnich czasach przemysł fałszowania wina w naszych okolicach winniczych takie uczynił postępy, że często dzieją się rzeczy prawie do nieuwierzenia. Wielu winiarzy (Weinhaendler), a nawet winogrodnicy sami, umieją przyrządzić nietylko ze złego i gorzkiego wina, przymieszawszy do tego wodę cukrową i inne spirituosa, a często nawet szkodliwe ingrediencye, wino słodkie, mające smak przyjemny, ale, co więcéj, tworzą oni oprócz tego wielokrotnie z płodów, które z winoroślą żadnéj nie mają styczności, płyn, który tak jest podobny do prawdziwego wina z latorośli, że tylko znawcy biegli, i ci nie zawsze, z pewnością mogą oszukaństwo wykryć. Ponieważ dowiedzieliśmy się, że wielu przekupniów te mianowicie okolice, gdzie

nie masz winogrodnictwa i gdzie częstokroć prawdziwość i czystość wina dopatrują w pewnéj słodyczy, mocy, kolorze etc., w takie wina, częścią zupełnie sfałszowane, niezdatne do konsekracyi, częścią niestósowne do odprawiania mszy św. zaopatrują, uważamy przeto sobie za obowiązek, zwrócić uwagę najprzewielebniejszym ordinaryatom tych okolic na przedmiot ten tak ważny, oświadczając oraz, iż wedle zdania wiarogodnych i bezstronnych świadków nadużycie to tak jest częstem, iż nie ma prawie wątpliwości, że wiele mszy św., mianowicie w północnych Niemczech, odprawia się, w których jest *defectus materiae* z powodu wina albo całkiem niezdatnego do konsekracyi, albo niedozwolonego (*invalidum vel illicitum*). Śród takich okoliczności najprzewielebniejszy ordinaryat niechaj sam rozsądzi, jak koniecznie jest potrzebném, aby jak najgorliwiéj upomnieć wszystkich, których się to dotyczy, iżby, nie dając się oszukać pięknemi słowy i przysięgami niektórych podróżujących przekupniów wina, sprowadzali wino do odprawiania mszy św. albo bezpośrednio od tych księży katolickich, którzy się winogrodnictwém zajmują, albo (gdyby to miało mieć pewne trudności) przynajmniéj od takich winiarzy, których religijność wiara i sumienność pewne dają gwarancye."

„Zapewniając najprzewielebniejszy ordinaryat, iż tylko wzgląd na konieczność potrzeby śród stósunków obecnych do téj wskazówki nas spowodował, jesteśmy z największą chęcią powolni na wszelką usługę."

W takiém położeniu rzeczy jeszcze raz zwracamy uwagę, że winiarz *J. B. Hallein we Wuercbergu*, katolik i winogrodnik, wedle certifikatu, który posiadamy, *złożył przysięgę uroczystą, że jedynie niesfałszowane wino z latorośli kolegiom kościelnym przesełać będzie*, tak, iż wino sprowadzone od niego *tuta conscientia* do odprawiania mszy św. może być używane.

Znane nam są wprawdzie skargi, że wino od p. Hallein sprowadzone, skoro tylko flaszka do połowy albo do trzeciéj części się wypróżni, w skutek powietrza, mianowicie śród cieplejszéj temperatury, staje się mętném, pokrywa się pleśnią, a stąd do użytku nie może być wzięte.

Wie to jednak każdy winogrodnik, że taka przemiana w czystém winie, stojącém w butelkach napoczętych, stósunkowo do starości, pory roku i jakości prędzéj czy późniéj zwykle następuje i że winiarze przez mieszaniny resp. fałszerstwa, dolewając wyskok czyli spiritus winny etc., przyrządzają wprawdzie wino wytrawniejsze, ale do odprawiania mszy św. zupełnie niezdatne.

Chociażby nawet butelka wina napoczęta raz po raz miała się zepsuć, to jednak szkoda ta materyalna w żadnym stósunku nie stoi z okropnemi skutkami, które z używania wina sfałszowanego do mszy św. wyniknąć muszą.

Można zresztą takim przypadkom przez to zapobiedz, jeżeli się wleje wino, przeznaczone do kościelnego użytku w małe i czyste flaszeczki, które mianowicie w lecie nie w zakrystyi, ale na miejscach chłodniejszych, znajdować się winny.

Oczekujemy przeto po sumienności pasterzy jak najściślejszego zachowywania wspomnionego dekretu biskupiego z dnia 12 Marca 1859.

Pelplin dnia 14 Marca 1865.

Biskupi Generalny Konsystorz Chełmiński

Dr. Hasse.

d) Rozmaite spostrzeżenia, iż w urzędowych podaniach i wnioskach przewielebnego duchowieństwa diecezalnego nie zawsze formy używane i niezbędne bywają przestrzegane, spowodowały nas, że niektóre przepisy, przeciwko którym najwięcéj zachodzi uchybień, dla tém ściślejszego przestrzegania na nowo przypominamy:

1. Ponieważ urzędowe podania służą nietylko do jednorazowéj bezpośredniéj czynności, ale zachowywane bywają w aktach, aby nawet po przebiegu lat wielu mogły być przejrzane i użyte, konieczném przeto jest, aby takowe napisane były czysto i czytelnie atramentem dobrym i czarnym i aby użytym był papier gruby kancelaryjny (nie listowy, ani konceptowy) średniego formatu, iżby bez uszkodzenia mógł być przyszytym do akt.

2. Na arkuszu, złamanym przez środek, trzeba zawsze u góry po lewéj stronie podać datum i miejsce, a zaraz pod tém krótką treść podania albo wniosku (rubrum), jako też w przypadkach, gdzie sprawa tyczy się dekretu, dawniéj ogłoszonego, albo rozporządzenia, wskazać trzeba dziennik, numer dziennika i datum, pod którém rozporządzenie wyszło.

Gdzie sprawa nie odnosi się do dawniejszego rozporządzenia, trzeba pod rubrum napisać: b. r. (bez rozporządzenia).

Nawał pracy czyni dla nas przestrzeganie tych przepisów koniecznem, aby po przyjęciu wniosku i późniéj przy użyciu akt, mając pogląd na treść, natychmiast przekazać to można właściwemu wydziałowi.

Brak numeru dziennika utrudnia mianowicie czynności w registraturze i zmusza ją do zmudnych i uciążliwych poszukiwań dotychczących spraw i rozporządzeń dawniejszych, jeżeli należycie takowe nie są podane i wymienione.

3. Rozmaite sprawy nie mogą być w jednym wniosku objęte. Również rachunki, dotyczące się różnych zakładów, albo listy zastawne, należące np. do majątku szpitalnego, nie mogą się zawierać w jedném tylko podaniu ze sprawami majątkowemi kościołów albo bractw.

Jeżeliby trzeba kilka wniosków równocześnie odesłać, może odsełający zawsze dla ulżenia jednéj tylko używać koperty.

4. Jeżeli podanie składa się z kilku arkuszy, to trzeba je złożyć i zeszyć.

5. Gdzie kilka dodatków, (które zawsze przez osobne kreski, odpowiednio do liczby tychże na lewéj, wolnéj stronie arkusza na miejscu, gdzie w kontexcie jest o nich wzmianka, winny być oznaczone) jest załączonych do podania, trzeba takowe odesłać pod długą kopertą, przełamawszy wzdłuż raz tylko arkusze.

Przez kilkakrotne składanie arkuszy zachodzą często uszkodzenia dokumentów etc., czego unikać należy.

6. Podania winny być stósownie, krótko bez zmudnéj rozwlekłości napisane, z wymienieniem oraz wszystkich okoliczności, do osądzenia i poglądu na sprawę koniecznych, dostatecznie i wyczerpująco, tak, iż dalsze badanie powinno być zbyteczném.

Gdzie w szczegółowych przypadkach dołączone jest rozporządzenie innych władz *in originali*, trzeba pomimo to treść tegoż i historyczny przebieg tak jasno i pewno oznaczyć w kontexcie wniosku, iżby przez zwrot takowego rozporządzenia żaden przedział w związku dotyczących akt nie powstał. Nie wystarcza więc bynajmniéj jedynie wskazówka na rozporządzenie, mające być zwrócone.

7. Lubo unikać trzeba rażącego pochlebstwa i serwilizmu, należy jednakże w podaniach urzędowych względem przełożonéj władzy zachować winny wzgląd szacunku i uszanowania. Zwyczajnie w podaniach wyraz „*najuniżeniéj*" (gehorsamst) wyraża winne uszanowanie i uległość.

8. Nie zgadza się to bynajmniéj ani ze względami stósowności ani ze zwykłemi formami czynności urzędowych, że na rozporządzenia władzy napisane br. m. odpisuje się także br. m. na tém samém rozporządzeniu; trzeba tu raczéj osobny uczynić wniosek.

9. Co się tyczy wolnego portorium, odsełamy do rozporządzenia z 29 Kwietnia 1862 (Kościel. Pismo Urzęd. Nr. 5), przypominając tu jedynie, że przepisanego uwierzytelnienia pomijać nie należy.

10. Ponieważ często przychodzą do nas listy, których koperta otworzyła się na poczcie dla niedostatecznego opieczętowania, należy przeto używać do pieczętowania albo dobrego laku, byle tylko z niego pieczątki nie były zbytecznie grube, albo też opłatka stósownie wielkiego, na którém pieczęć mocno i wyraźnie należy wycisnąć.

Podania do najprzewielebniejszego biskupa i zwykłe urzędowe wnioski zawsze trzeba odsełać pod kopertą, chociażby trzecia stronnica arkusza miała być nieużytą.

Kto formy wyłuszczone sub 1—11 należycie nie uwzględni, może się spodziewać, że wedle okoliczności niedostateczne podania odesłane mu będą do przerobienia i poprawy.

11. Ponieważ wiele pieczęci kościelnych, będących w używaniu, nie odpowiada swemu przeznaczeniu, stąd, iż wyciśnięcie emblematów i figur częste potwornie jest uskutecznione, byłoby więc rzeczą pożądaną, gdyby takie pieczęcie odpowiedniejszą formę otrzymały.

Starać się będziemy, aby ułożyć się z jakim zdatnym rytownikiem, iżby jak najtaniéj przemianę pieczęci kościelnych można uskutecznić i o tém jeszcze bliższe damy wskazówki.

12. Przedewszystkiém życzyć wypada, ażeby termina, przepisane do sprawozdań, ściśle były przestrzegane i ażeby zachodzące czynności ze względu na rekwizycye innych władz regularnie zawsze i wedle porządku bywały załatwiane.

Nie można sobie wyobrazić, jak wielkie często straty i wielostronne niedogodności powstają z opieszałych i niedostatecznych sprawozdań. Chociaż nawet nie uwzględnimy owego rozdrażnienia i niechęci, jaka zwykle powstaje w umysłach tych, którzy przez wielokrotne *monitoria* i kary do wypełnienia swych obowiązków spowodowani być muszą, tak, iż w takich przypadkach z przyczyn niesłusznych i niesprawiedliwionych częste zachodzą skargi na władzę o zbyteczną surowość; to przecież zawsze wynika z takiéj opieszałości ten opłakania godny skutek, że niektóre sprawy z niemałą szkodą przeciągnąć się mogą w długie lata i pozostają niezałatwione; że przez *monitoria* w sposób nieprzyjemny czas i siły się marnują i że dla tego pisanina, którąby raczéj skrócić należało, pomnaża się w nieskończoność.

Czas, wyznaczony dla załatwienia spraw, który zresztą odbiorca listu obliczyć powinien od dnia presentacyi, tak zwykle,

(chyba, że nadzwyczajne jakie stósunki wymagają krótszych terminów), dostatecznie bywa obrachowanym, iż przy dobrych chęciach przedłużenie tylko wyjątkowo nastąpićby powinno.

W przypadkach, w których załatwienie poruczonych spraw nastąpić na żaden sposób nie może, trzeba pomimo to zawsze po wyjściu terminu donieść o zachodzącéj przeszkodzie z krótkiém umotywowaniem. Jeżeliby jednak wyjątkowo excitatorium było koniecznèm, trzeba wtedy dokładnie podać przy załatwieniu sprawy tak ostateczne monitorium, jak pierwotne rozporządzenie wedle datum i numeru.

13. Dla uniknienia zmudnéj pisaniny następne uwagi trzeba uwzględnić.

a) Dekretów br. m. napisanych nie można zatrzymać, skoro przesłane są *sub lege remissionis.*

b) Przejrzane tutaj resp. zmienione wnioski do dokumentów fundacyjnych, kontraktów dzierzawnych etc. muszą zawsze przy przesełaniu do podań być przyłączone, aby wedle tego sąd pewny wydać można.

c) Przy prośbach o zatwierdzenie wypożyczki kapitałów trzeba w podaniu oznaczyć, do jakich fundacyi takowe całkowicie, albo w części należą; również należy wszystkie do ubezpieczenia konieczne rekwizyta np. dokumenta hipoteczne etc. do wniosku przyłączyć.

d) Rachunki wcześnie należy układać i wedle przepisu do rewizyi przesłać, nawet wtedy, gdy przeszłoroczne rachunki nie są jeszcze przejrzane, ponieważ pierwotne rachunki podstawą są dla następnych.

Tylko na szczegółowe rozporządzenie należy rachunki i rejestra wprost tu dotąd odsełać.

e) Kolekty, cathedralicum etc. trzeba regularnie i pod prawdziwą adresą albo do konsystorza, albo do dirigenta kancelaryi, albo do kasy biskupiéj resp. kapituły odsełać.

14. Spodziewać się należy od młodszego duchowieństwa, że dla pozbycia się niepewności w zarządzie dokładać będzie starań, by wcześnie zapoznać się z normami spraw kościelnych, upraszając przełożonych pasterzy, by im wolno było, być pomocą w załatwianiu zewnętrznych czynności pasterskich.

Ostatecznie wypowiadamy otwarcie zdanie nasze, że wprawdzie rutyna w załatwianiu spraw nie jest jeszcze warunkiem dobrego kapłana i pasterza; chętnie też funkcyom kapłańskim i pasterskim oddajemy pierwszeństwo; ale jedno drugiego wykluczać nie może, a dobry kapłan starać się będzie zawsze, aby i małém pozostać wiernym.

Pelplin dnia 28 Lutego 1865.

Biskupi Generalny Konsystorz Chełmiński

Dr. Hasse.

Francya. 1. Zwrócono w ostatnich czasach uwagę na korespondencyą z Turynu, zamieszczoną w *Monitorze*, odnoszącą się do sprawy rzymskiéj. Ciekawy ten dokument tłómaczy nam, w jaki to sposób niektóre rządy zapatrują się na rozwiązanie ważnéj téj kwestyi. „Historya" mówi korespondent, „owa wielka mistrzyni polityki, wskazuje takie rozwiązanie jako jedynie możliwe (w myśl Konwencyi z 15 Września) w kwestyi italo-rzymskiéj. W każdym kraju, gdzie organizacya cywilna napotkała teokracyą od dawna istniejącą, spostrzedz można, że te dwie władze społecznego porządku, duchowna i świecka, wybierają sobie oddzielne punkta centralne: starożytny Egipt miał Teby i Memfis; państwo Arabów miało Mceline i Damas; Japonia ma Miako i Yeddo; „*Rosya ma Moskwę i św. Petersburg*". Otóż ideał i wzór przy rozwiązaniu kwestyi rzymskiéj! Kościół katolicki ma się zapatrywać na pogański Egipt, Arabią, Japonią, a nawet i na Moskwę! Bezwątpienia, wedle tego wiele się można nauczyć z historyi.

Anglia. 1. Biskupi katoliccy, zebrani w Birmingham, przejrzeli raz jeszcze listę kandydatów wybranych przez kapitulum londyńskie, aby ostatecznie sprawę tę odesłać do Rzymu, iżby z pomiędzy tych trzech dostojników Ojciec św. wybrał jednego na arcybiskupstwo. Opinia publiczna wynosi na tę godność X. Clifford, biskupa z Clifton; następcą jego w Clifton ma być X. Manning; X. Talbot zaś ma pozostać w Rzymie i być wyniesionym na godność kardynała.

Katolicy zamyślają zgasłemu kardynałowi Wiseman piękny wystawić pomnik; ma to być wspaniała bazylika katedralna, którą chcą wystawić na miejscu, gdzie teraz wznosi się Cambridge-House, rezydencya lorda Palmerstona. Twierdzą, że dzierzawa tego pałacu kończy się w dwu albo trzech latach, a posiedziciel chce cały ten plac chętnie sprzedać. Miejsce to bardzoby było stósownem; byłoby to oraz nowym tryumfem katolicyzmu w Anglii. Królowa przez okna swego pałacu ujrzałaby piękną katedrę katolickiego kościoła, wznoszącą się przed zamkiem królewskim.

DOKUMENTA.

Prowincyał Zgromadzenia Zakonu świętego Frańciszka Serafickiego Prowincyi Niepokalanego Poczęcia Najśw. Maryi Panny, Prus Zachodnich i Wielkiego Księstwa Poznańskiego.

Do

Przewielebnych, Wielebnych i Szanownych Ojców i Braci.

Nieprzewidziany a żałosny wypadek raniąc dotkliwie serca zacnego duchowieństwa i wiernych Chrystusowych obudwóch diecezyi Poznańskiéj i Gnieźnieńskiéj: nie mniejszym i nasze serca napełnił smutkiem. Bóg albowiem z niezbadanych wyroków odwiecznéj mądrości i zabierając z pośród nas Najprzewielebniejszego X. Leona Przyłuskiego Arcypasterza diecezyi Poznańskiéj i Gnieźnieńskiéj, zabrał nam w Nim Dobroczyńcę nieocenionego, troskliwego Ojca o dobro naszéj prowincyi i Opiekuna najlepszego. Jemu to szczególniéj winni jesteśmy, że obecnie posiadamy większą ilość klasztorów i byt naszéj prowincyi, z Jego dobroczynnéj łaski uzyskaliśmy klasztory Goruszkowski, Poznański i Osieczné w W. Księstwie Poznańskiém. On swoją troskliwością rozkazał odnowić i najświetniéj ozdobić kościół Bożego Ciała w Poznaniu nam przed jedenastu laty oddany. Organ w tymże kościele nowo zbudowano Jego staraniem — a hojne ofiary, które Zgromadzenie nasze obficie odbierało i dobroć, którą niezasłużenie byliśmy otaczani, niech będą ukrytemi przed wiedzą ludzką, bo je Sam chciał ukrywać, bo i my nie jesteśmy zdolni opowiedzieć Wam o nich godnie. Za dary drogocenne, za jałmużny odbierane i za Ojcowską nad nami opiekę, powinnością jest naszą być wdzięcznymi. Zapewnieśmy téj wdzięczności nie byli zdolni okazać za życia Najprzewielebniejszemu Arcypasterzowi, to przynajmniéj teraz po Jego skonie, chciejmy choć w drobnéj cząstce okazać ją przed Bogiem.

Miejmy w pamięci duszę ś. p. Arcypasterza Leona wśród naszych codziennych modłów i Najświętszych ofiar.

Aby zaś we wszystkich klasztorach naszego Zgromadzenia ta pamięć mogła być urzeczywistnioną, rozporządzamy:

1. Najprzód, przełożony każdego klasztoru urządzi nabożeństwo żałobne o trzech Nokturnach, Laudesie i Mszy śpiewanéj żałobnéj za duszę ś. p. Leona, po któréj będzie odprawiony Kondukt zwyczajny, zakończony pieśnią Salve Regina. O tém nabożeństwie w Niedzielę poprzedzającą ludowi kaznodzieja z ambony oznajmi.

2. Tegoż dnia, w którym nabożeństwo wspomnione odbywać się będzie, dzwonić trzykrotnie sposobem w Ceremoniarzu przepisanym.

3. Wypominek przez wszystkie całego roku Niedziele w kazaniach z ambony za duszę ś. p. Leona Arcypasterza ogłaszać.

4. Nakoniec, dla uwiecznienia osobliwszego Dobroczyńcy Naszego Zgromadzenia Imie Jego zapisać w Monologium zakonne pod dniem 12 Marca 1865 r. w sposób następujący:

Celsissimus ac Reverendissimus Dnus Leo Przyłuski Archi-Episcopus Posnaniensis et Gnesnensis Ordinis Nostri singularis Protector, mortuus, Posnaniae.

Żądamy, aby powyższe nasze rozporządzenie było publicznie Zgromadzeniu ogłoszone, wiernie wykonane, w Księdze Protokołów zapisane i drogą właściwą jaknajspieszniéj odesłane.

Dano w Rezydencyi Naszéj Poznańskiéj u Bożego Ciała dnia 18 Marca 1865 r.

(L. S.)

Ks. Justus Waśniewski

Prowincyał mp.

THOMAS

POLAŃSKI

Dei gratia Ruthenorum Unitorum

Episcopus Premisliensis Samboriensis et Sanocensis doctor s. Theologiae.

Venerabili Clero Dioecesano seculari et regulari Salutam et Benedictionem!

Discordiis, ritui nostro inimicis conatibus excitatis, et tot temporibus non modo cum ipsius ritus dispendio, sed etiam non absque animarum damno agitatis, pastorali solicitudine medelam quaerentes utriusque ritus hujusce Provinciae Sacrorum Antistites convenerunt anno 1853 Leopoli, ut comuni consislio ad inveniant ramedia, consono decreto stabiliant normas, quibus pax et concordia restituerentur. Persuasi autem, veram pacem et sinceram concordiam nonnisi mutuae agnitioni ac venerationi utriusque ritus inviolabilium jurium superstrui posse: relationes utriusque ritus accurate determinantem, et spectatis temporum et locorum adjunctis utrius jura aeque respicientem conventionem inierunt.

Quam ut lex firma ac inviolabilis evadat, omnique praevaricationi tollatur excusatio, a. s. Sede Romana apostolica auctoritate confirmari petierunt.

Et quum res haecce ex mandato Sanctissimi Domini Nostri Pii PP. IX. in Congregatione de Propaganda Fide pro negotiis ritus orientalis trutinaretur, et aliquorum articulorum uberior dilucidatio necesaria evasit; duximus aa provocationem Sanctissimi Patris de dato 2. Martii 1863 una cum reliquis Antistibus Romam sese conferre, ut genuinum rei statum ore scriptoque, sincere ac liquide exponendo, diluerentur dubia, removerentur difficultates, sicque res ipsa celerius feliciusque ad eventum deducatnr.

Nec conatus hi fructu caruerunt, singulis enim conventionis articulis denuo discussis, nonnulis accuratius determinatis, et qui mutandi videbantur etiam immutatis, tota causa Beatissimi Patris judicio substrata est. Qui conventione hacce bono Ecclesiae quam optime consuli perspiciens, eandem sua apostolica auctoritate confirmare, ac legem inviolabilem constituere benignissime dignatus est.

Nuper vero de apostolica hujusce conventionis approbatione per Excellentissimum Nuntium apostolicum Vindobonensem certiores facti — ejusdem tenorem ad Vestram notitiam deferre festinamus.

DECRETUM.

„Ad graves" Cfr. Tygodnik Katolicki 1864 N. XLVII pag. 451. sqq.

Ad pleniorem porro hujus gravissimi ac saluberrimi Decreti intelligentiam et in executione ejus securitatem sequentes adhuc animadversiones attentioni Vestrae commendamus.

A. Sub respectu transitus ab uno ad alterum ritum.

ad a) „Prima ac principalis hujus decreti lex, quod „quilibet „in suo nativo ritu permanere teneatur, et arbitrarius transitus „Severissime prohibeatur atque quocumque modo ad effectum deductus, irritus ad nullus esse declaretur." item: „quod nemini absque obtenta Sedis Apostolicae facultate ex uno ad alterum ritum transire liceat" Strictissimae est interpraetationis atque quemlibet sacerdotem hujus ecclesiasticae Provinciae eo ipso momento in conscientia obligat, quo praesens decretum ad notitiam ejus pervenerit; ab eodem porro momento valent sanctiones poenales sub *c)* statutae in pleno suo rigore.

ad b) Diem a quo terminus sex mensium hoc articulo pro casibus solummodo praeteritis definitus currere incipit, vigesimam secundam Novembris juxta Callendarium nostri ritus seu quartam Decembris juxta Callendarium Romanum anni currentis pro hac Nostra Dioecesi praefigimus, hac igitur die, quae est Dominica XXIV. post Pentecosten, populo fideli in Ecclesiis parochialibus congregato et per solertem exhortationem sacram ad attentionem ac reverentiam excitato textum hujus decreti in lingua ruthena, quem litteris Nostris pastoralibus sub eadem Vobis communicamus, solemnissime promulgabitis, Missam dein „de pace Ecclesiae" (о соумирении Церквей) rituali praescriptam cum Ekteniis pro Summo Pontifice devotissime celebrabitis et hymni Ambrosiani decantatione concludetis.

Memineritis autem Fratres Dilectissimi! concessionem redeundi ad ritum nativum arbitrarie derlictum per hunc articulum gratiosissime datam nullomodo coactivam sed mere facultativam esse, atque ideo consilio quidem et auxilio eritis omnibus, qui hujus facultatis beneficio intra terminum praefixum uti voluerint, ut forma hoc articulo praescripta desiderium Suum Episcopis utriusque ritus manifestent in reliquo autem circa hoc ponderosissimum negotium Summa moderatione, lenitate et prudentia procedere debebitis ne per agitationem vel qualescumque violentiae excessus pacem publicam et tranquillitatem inter catholicam utriusque ritus populationem disturbetis, gravissimam sane et inevitabilem responsablitatem incursuri.

ad c) „Poenae in regulares per constitutionem Benedicti XIV. quae incipit „Demandatam coelitus" Statutae sunt sequentes: privatio vocis activae et passivae et in habilitatio ad quemcumque gradum et officium in suis respective Ordinibus, Institutis et Congregationibus ipso facto incurrendae. (Bullar. Benedicti XIV. Tom I. pag. 131. edit. Rom. 1760.)

C. Sub respectu administrationis Sacramentorum.

ad a) Ut actus baptismi in necessitate aut gravi difficultate collati in perpetua evidentia habeantur: quivis parochus Dioecesis Nostrae, in cujus curatiae ambitu casus baptismi infantibus latini ritus subsidiarie conferendi evenire possunt, librum baptisatorum separatum in forma praescripta praeparabit, et in illo actus memoratos ad amussim hujus Articuli adcuratissime scripto adnotabit, de collato insuper hujusmodi baptismo respectivum parochum via officiosa irre nore informabit.

ad b) Communionem sacram rutheno-catholici sub utraque specie et in pane fermentato nonnisi de manibus rutheni sacerdotis, et pariter latini sub una specie et in pane azymo solummodo de manibus latini sacerdotis accipere possunt: contraria in quibusdam hujus provinciae locis consuetudo, qua sacerdotes utriusque ritus sacram communionem fidelibus promiscue juxta hunc vel alterum ritum distribuere solebant, praesenti Decreto expresse abrogatur: ut videre est in articulo paulo inferiori.

ad d) ubi de viatico pro informis sermo est, atque ex Apostolico indulto statuitur, ut latinus sacerdos communionem sacram Ruthenis solummodo ritu latino, ruthenus autem Latinis solummodo ritu graeco-rutheno impertiri valeat.

D. Sub respectu ineundorum matrimoniorum et educationis prolium.

ad c) Considerantes nimiam Dioecesis Nostrae extensionem locorumque distantiam R. R. Parochos subdelegamus, ut vice Nostra facultatem tribuant familiis mixti ritus, nec non famulitio in iisdem familiis sustentato. dies festos et jejunia observandi juxta unum eundemque ritum, si ita parentes inter se conveniant.

E. Sub respectu mutui adjutorii.

ad b) 1. Dum circa satisfactionis opera in Confessione Sacramentali assignanda hoc decreti articulo statuitur, ut ritus diversitatis ratio habeatur: nullatenus poenitentibus latini ritus preces vel alia pietatis exercitia, e. g. metanias injungetis, quae solummodo in nostro ritu sunt usitata, sed capta prius, si opus fuerit, a fratribus sacerdotibus latini ritus desuper instructione poenitentibus latini ritus opera satisfactionis in eodem ritu usitata assignabitis.

2do. Ut autem sciatis, a quibusnam pecatis excipientes confessiones personarum alterius ritus, absolutionem impertiri nequeatis, communicamus Vobis casus tam in Dioecesi lat. Premisliensi quam Leopoliensi Sedi Ordinarie reservatos, et pro diversitate loci in una alterave Dioecesi observandos Sunt vero:

a.) In Dioecesi lat. Premisliensi:

1. Levis Clericorum percussio. 2. Incendium aedium. 3. Homicidium voluntarium. 4. Procuratio abortus secuto effectu 5. Incestus in primo consanguinitatis et affinitatis gradu. 6. Servitium apud Judeos et commixtio carnalis cum Ijudaeis.

b.) In Archidioecesi lat. Leopolitana: 1. Simonia. 2. Levis Clericorum percussio. 3. Incestus in primo consanguinitatis et affinitatis gradu. 4. Procuratio abortus fóetus animati secuto efectu. 5. Commixtio carnalis cum judaeis utriusque sexus. 6. Absolutio complicis in pecato contra sextum praeceptum opere completo.

Casu hujusmodi in confessione fidelium latini ritus obveniente pro auctorisatione inpetranda ad respectivum Ordinariatum latini ritus recurrendum est.

Dilectissimi in Christo Fratres! Decretum s. Sedis Apostolicae praesentibus Vobis publicatum ex nunc unicam firmam ac inviolabilem normam, quo ad articulos eodem determinatos constituit; et nemini cujuscumque conditionis sit, ab eodem sub quocunque praetextu recedere et ad alias constitutiones Summorum Pontificum prout et ad pro Italo Graecis latam Bulam Benedicti P. XIV. „Etsi pastoralis" provocare licitum est; sed omnes idem filiali amore ac reverentia amplecti, eique ex animo ad haerere et in omnibus sese conformari oportet.

Quare etiam Vos Dilectissimi Fratres considerantes Beatissimi Patris erga ritum nostrum venerabilem solicitudinem, soliciti estote de ipsius integritate et in columitate et custodite indefessa vigilantia concreditas Vobis greges; ast soliciti servare propria, nolite appetere et aliena, facite justitiam et habebitis et pacem; nam „opus justitiae pax" dicit Jesaias 32. 17. et „bonum et jucundum habitare Fratres in unum" canit Psalmista.

Quapropter Vos hortamur et obsecramus, adnitamini servare pacem cum Clero ritus latini; nolite respicere praeterita, set optima sperantes futura. unimini cum Fratribus vestris „charitate Fraternitatis invicem diligentes, honore invicem praevenientes" (Rom. 12. 10.) charitate sincera ac interna, sicuti cum iisdem fide, spe vocationis, et obedientia Pontifici Romano uniti estis. Et si alicubi vinculum charitatis relaxatum est, studeatis illud eo arctius nectere, quo magis relaxatum exstitit, ut concordia firmati, fortes evadatis, insidiantes Ecclesiae hostes debellare „frater enim qui ad juvatur a fratre, quasi civitas firma (Prov. 18. 19.) quare vos iterum iterumque monemus „Pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. (II. Cor. 13. 11.) Amen.

Premisliae 15. Novembris 1864.

Thomas Episcopus.

Nakładca i redaktor X. Prusinowski w Grodzisku. — Czcionkami Drukarni Tygodnika Katolickiego (A. Schmaedicke) w Grodzisku. w Komisie Emila Thyma w Grodzisku.